

el az ottani víznyelő ponorban. A víz további futását nem ismerem, de kísérőim elbeszélése szerint valószínűnek látszik, hogy az a D felé folytatódó nagy triász mészkő-területen át ismeretlen utakon Teresztenye község ÉNy-i végén kerül ismét felszínre, ahol malmot hajtó nagy karsztos forrásként jelentkezik és ahonnan a szőlősardói völgyön át távozik a Bodva felé.

Érdekes és halás feladat volna ennek a bűvópatak-rendszernek járatait kikutatni és amennyiben az lehetséges, a nagy közönség részére is hozzáférhetővé tenni. Ki lehetne a kutatásokat terjeszteni Kápolna község teknőjére is. Az itteni teknőnek É-i lefolyása futólagos megfigyelésem szerint mesterséges bevágásnak látszik és nem lehetetlen, hogy az itt összegyűlő vízmennyiség egyrésze a falutól Ny-ra eltűnik és az említett nagy forrásban (Qu) jut a felszínre, hogy újabb felszíni futás után ismét eltűnjék a leírt bűvópatakban. Ha ez a feltevés bebizonyosodik, akkor kétszer eltűnő és kétszer felszínre kerülő vízrendszerrel van dolgunk.

Ferenczi István dr.

ISMERTETÉSEK.

Gebhardt Antal: Az Abaligeti barlang élővilága. Mathem. és Természettudományi Közlemények, XXXVII. köt. 4. sz., Budapest, 1934. 1—264. old.

Dudich E.-nek az Aggteleki barlangról megjelent mesteri monográfiája után immár a második nagyszabású biológiai alapon nyugvó barlangmonográfia fekszik előttünk. Az abaligeti mű tulajdonképpen többet nyújt, mint amennyit címe ígér, mert nem csupán a barlang élővilágáról szól, hanem összefoglalja mindazt, amit a barlangról ismerünk.

A szerző munkáját más érdekes tudósok kutatásai előzték meg s nyilván a barlangban folytatott sokoldalú tanulmány, mint e mű előmunkálata, tette lehetővé, hogy a szerző a barlangot ilyen részletesen átkutathatta és ilyen alaposan feldolgozhatta. A barlangot *Bokor Elemér* még 1923-ban pontosan felmérte, szerkezetét tanulmányozta. *Gebhardt* műve is a *Bokor*-féle felmérésre támaszkodik. A barlang gazdag állatvilágának sok érdekes tagja, több bennszülöttje, a szerző tanulmányának kezdete idejében már ismeretes volt. Míg azonban a szerző kutatásainak megkezdéséig csupán 48 állatfaj volt a barlangból ismeretes, ezt a számot *Gebhardt* néhány fajváltozatot beleszámítva, 190-re emelte. Ma tehát ennyi állatfaj és alak ismeretes a barlangból, meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezek közt néhány, csupán véletlenül a barlangba került, ott állandóan, vagy huzamosabb ideig nem élő faj (pl. a *Carabus nemoralis* nevű futóbogár) valamint több olyan faj, leginkább csigák is szerepelnek, melyek tulajdonképpen nem élnek a barlangban, hanem héjjukat a víz sodra vitte a barlang-

ba. Ilyen alkalmasint a barlang végén lévő „Tó“-ban talált tüdős esigák legnagyobb része.

A szerző munkájában bevezetéskép a barlang kutatása történetének ismertetése után először a gyűjtés módjait írja le, majd magát a barlangot s annak részeit ismerteti („Itinerarium“). Az első fejezetben a barlangot, mint életteret életmódtani (ökológiai) szempontból ismerteti. Itt tárgyalja a fisiográfiai, talajtani, éghajlattani, hydrologiai, fénytani és biotikus tényezőket. Mindezek tárgyalása a szerző nagyon beható és alapos vizsgálatai és mérései nyomán nyertek ismertetést, úgy, hogy ez a fejezet önálló monográfiának is beilljenék. A második fejezet a fauna részletes ismertetésével foglalkozik. Tárgyalja egyrészt a faunát életmódtani csoportok szerint, majd rendszertani sorrendben ismerteti a gyűjtött anyagot, végül a barlang endemikus tagjait, nem kevesebb, mint 7 fajt, az eredeti szerzők ezekre vonatkozó tanulmányainak teljes idézése kapcsán részletesen bemutatja. Végül a harmadik rész a fiziológiának van szentelve, ebben a földalatti életmód befolyását ismerteti az élő szervezetekre s az Abaligeti barlang állatvilágának élelemforrásait ismerteti. A barlangi szervezetekre gyakorolt különleges, a barlangi életmód adta befolyás tárgyalása általános érdekű s nem csupán az Abaligeti barlang állatfajaira vonatkozik, hanem általában a barlangi szervezetekre.

A monográfiát németnyelvű kivonat, bő irodalmi felsorolás és a barlang térképe, utóbbi *Bokor Elemér* nyomán, zárja le.

Nem kétséges, hogy a szerzőt e pompás magáurajz elkészítésében inspirálták azok a kutatások, amit *Dudich Endre* az Aggteleki barlangban végzett. A történeti hűség szempontjából azonban meg kell jegyeznünk, hogy *Gebhardt* kutatásait az 1930. évben végezte, művét 1931-ben befejezte s ez év novemberében mutatta azt be *Cholnoky Jenő* az Akadémiában. Nem a szerzőn, hanem a sanyarú gazdasági viszonyokon múltott, hogy az az Akadémiánál évekig feküdt s csak 1935 februárjában hagyta el teljesen változatlan formában a sajtót. A szerző tehát *Dudich* nagy monográfiáját vizsgálatai végzésekor és tanulmánya megírásakor nem ismerte és nem is ismerhette, mert *Dudich* műve csak 1933-ban jelent meg. A szerző csak azokat a *Dudich*-féle munkákat használta, amiket művében idéz, első sorban az élelemforrásokra vonatkozó tanulmányt. Tévednek tehát azok, akik e műben *Dudich* műve „mintájára“ készült vagy egyenest annak „visszfénye“-ként keletkezett munkát látnak. Épp ellenkezőleg, a hasonló tudományos probléma hasonló elgondolásokat és a párhuzamosan haladó vizsgálatok rokon eredményeket hoztak létre. Tiszta véletlen, hogy *Dudich* műve hamarabb jelent meg. Igaz viszont, hogy ez az utóbbi körülmény annyira megtévesztő, hogy maga a szerző előttem még 1930-ban kifejezte aggodalmát afelett, hogy *Dudich* nagyszabású kutatásai folytán a tudományos világ azt fogja hinni, hogy tanulmánya az Aggteleki munkálkodás kópiája.

Dr. Boros Adám.